

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 24.

ANULU XXIV.

Sabiu 21 Martiu (2 Aprile) 1876.

Tel-grafulu ese Duminec'a si Joi'a, la fie-care dóue septemai cu adausulu Foisioerei. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a foiei, pre afara la s. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate cátra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajecelelalte párti ale Transilvaniei s'f pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. éra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prínc. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâ'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Alegerile la sinodulu archidiecepsanu.

(Continuare.)

P. Ases. cons. Moise Lazaru in cerculu Ilici, P. Prot. Ioanu Papiu in cerculu Deveii, P. Parochu Petru Maniu in cerculu Hondolului, P. Prot. Ales. Tordasiu in cerculu Albei Iulie, P. Prot. Ioanu Galu in cerculu Abrudului, P. Prot. Simeonu Popu Moldovanu in cerculu Turdei, P. Parochu Galationu Siagau in cerculu Galatiloru; P. Adm. prot. Daniilu Tamasiu in cerculu Deagului; P. Parochu Bartolomeiu Baiulescu in cerculu Valceleloru, P. Prot. Ioanu Petricu in cerculu Saceleloru.*)

Dintre laici s'au alesu: in cerculu Resinariloru dlu consiliariu de trib. supr. in pens. Iacobu Bolog'a si dlu Directoru alu Albinei Visarionu Romanu; in cerculu Saliscei dlu consil. guv. Elia Macelariu si dlu advocatu Dr. D. Racuciu; in cerculu Sebesiului dlu advocatu Dr. Stefanu Pacurariu si dlu subj. reg. Ioanu Paraschivu; in cerculu Orestiei dlu advocatu Dr. Petco si dlu procuroru financiale Antoniu Schiau; in cerculu Hatiegului dlu advocatu Dr. Ioanu Borci'a si dlu primariu urbanu Ambrosiu Barsanu; in cerculu Ilici dlu asesoru de scaun. orfan. Simeonu Pisu si dlu concip. de advocat. Alesiu Olariu; in cerculu Hondolului dlu septemviru Ioanu cavaleru de Puscariu si dlu concip. de advocat. Sabinu Pisu; in cerculu Albei-Iulie dlu advocatu Nicolau Gaetanu si dlu ass. la scaun. orf. Rubinu Patiti'a; in cerculu Abrudului dlu proprietariu Michailu Andreic'a si dlu notariu Ioanu Danciu; in cerculu Turdei dlu advocatu Anani'a Moldovanu si dlu perceptoru comit. Ioanu Filipescu; in cerculu Calatei mari (Clusiu) dlu cons. de contabil. Victoru Piposiu si dlu proprietariu Anani'a Trombitasiu de Betleanu; in cerculu Rohiei dlu advocatu Ioanu de Pred'a si dlu pretoru Ioanu Buzur'a; in cerculu Galatiloru dlu prof. Ioanu Candrea si dlu Vasil. Buzdugu; in cerculu Deagului dlu jude de trib. Ioanu Pinciu si dlu proprietariu Eugeniu Brote; in cerculu Seghisiorei dlu prof. Stef. Iosifu si dlu archiviariu magistratualu Ioanu Siandru; in cerculu Valceleloru dlu advocatu Iosifu Puscariu si dlu advocatu Octav. Soreescu; in cerculu Saceleloru dlu directoru gimn. Dr. Ioanu Mesiot'a si dlu comerciante Diamandi Manole; in cerculu Fagarasiului dlu jude de trib. Georgiu Fagarasiu si dlu advocatu Ioanu Duvelea; in cerculu Agnitei dlu vice-notariu de trib. Ioanu Tecontia si dlu arch. scaunulu Moise Branisce.

Alegerile publicate in nrulu premergatoriu suntu constatate prin actele oficiale urmate mai tardiu, de unde urmeza, ca informatiunile nostre s'au adeveritu.

Cestiunea vamala.

Este unu lucru despre care s'a vorbitu si se va mai vorbi multu si din multe puncte de vedere. Totusi va mai remane locu si pentru mintea de pre urma: multe voru mai fi a se dice dupa-ce va fi prea tardiu.

*) Alegerea din cerculu Calatei inca nu ni e cunoscuta.

In sfersitu — vorb'a e de viitoriulu tieriei si de bun'a vietuire a nostra, care suntu in tiéra. De prisosu nu se póte dice dar' nimicu.

S'aru potea dor' dice, ca noi romani, trebuiece sa remanemu rezervati in fatia cu acésta cestiune, deóre-ce suntu lipsiti de putintia de a inriuri cu intrég'a nostra putere asupr'a vietiei nostre publice. Trebuiece, nu trebuiece: unii potu fi de o parere, altii de alt'a. Aici deosebirea nu ne privesce. In tóte casurile trebe sa ne damu noi insi-ne noue insine séma despre cele ce se petrecu in tiéra.

Indata ce magiarii au crediutu de cuviintia a ne despartí prin legi si prin mesuri administrative de cátra densii, ei ne-au datu dreptulu, ba chiaru ne-au silitu a ne simti cá unu factoru isolatu in viéti'a statului si astfelu a dá fiesce-cárei cestiuni publice dóue fetie: un'a care ne privesce pre noi, si alt'a, care privesce tiér'a. Ei, magiarii insi'si, ne-au silitu si inca totu ne mai silescu a nu intielege tiér'a intréga, cându dicemu „noi“. Nime nu ne póte dar' inovati de particularismu, déca si in fatia cu cestiunea vamala ne punemu dóue întrebári: care suntu interesele tieriei in fatia cu statornicirile vamale? si care suntu interesele in specialu romanesci?

Intrebarea de capetenia este: déca e in interesulu Ungariei, cá tierile de sub corón'a sântului Stefanu partitu de cátra cele-lalte tieri ale imperatiiei? Sa platésca némtiulu dela Vien'a ori sa nu platésca vama, cându aduce negociu in tiér'a ungerésca?

Interesulu celu mai apropiatu alu consumentulu aru fi, cá elu sa nu platésca, deóre-ce la urm'a urmeloru nu elu platesce vam'a, ci noi, care cumperámu marfa, fiinduca cu cátu mai mare e vam'a, cu atátu mai scumpu ni se vinde negociulu. Dar' trebe sa privimu tréb'a si din punctulu de vedere alu fabricantulu din Ungari'a. Déca pe lánge fabricatele lui se voru mai vinde si altele in Ungari'a, elu va gasi mai anevoia cumperatori. Nu va gasi inse de felu cumperatori, déca marfurile straine voru fi mai eftine ori, cu acelea-si pretiuri, voru fi mai bune. Urmarea va trebui sa fia, ca fabricantulu din Ungari'a va trebui sa incete a mai fabricá, deóre-ce nu are consumentu, si acést'a aru fi pentru consumentii din Ungari'a o perdere neasemenata. Déca tocmai acele marfuri, care s'au produsu in strainatate, aru fi fostu produse in tiéra, consumentulu aru plati negociulu mai eftinu, deóre-ce nu aru avea sa platésca si cheltuelile de transportu. Interesulu consumentiloru e dar' acela-si cá si a producentulu: a pune stavile concurentiei marfuriloru streine, pentru a ocroti desvoltarea producerii in tiéra.

Acést'a e principiulu, pe care l'a adoptatu guvernulu Ungariei si elu trebe sustienutu. Ne putem numai teme, ca guvernulu, fiindu magiaru, cá întotdeun'a, si acum va sacrificá acestu principiu economicu pentru consideratiuni politice reu intielese. Da, reu intielese, deóre-ce nu póte fi unu mai puternicu motivu tocmai politicu, decátu acel'a, de a ocroti desvoltarea economica. Si voru gresi magiarii, déca voru crede ca suntu consideratiuni mai pre susu de ace-

st'a. Tocmai pentru ei in specialu cestiunea isolárei vamale e o cestiune de esistencia.

Dar' sa ne damu mai inadinsu séma despre inriurirea economica a tieriloru de preste Lait'a asupr'a Ungariei.

In productele agricole noi totu-deun'a putemu tiené concurentia mai multu: partea ceea-lalta a imperiului are trebuintia de noi. Cátu pentru agricultura, vam'a nu ne privesce. Dar' si este unu principiu admisu in intréga Europa, ca bucatele sa nu fia vamuite.

De asemenea putemu tiené concurentia in unele ramuri de fabricatiunea agricola, cá bere, spiritu, faina si alte putiene. In cele mai multe inse industria Ungariei e suprimata. Zaharu, harthie si altele Ungari'a impórta, cu tóte ca pamentulu ei rodesce materi'a de prelucratu.

Cându ne redicámu inse la celelalte ramuri ale industriei, trebe sa desperámu. Nu mai e cu putintia o desvoltare: negociulu strainu e mai bunu si mai eftinu decátu celu indigenu.

Sa luámu între altele trei fabricate deosebite: sticla, piele si ferarii.

Ungari'a e un'a dintre tierile, care produce multu feru. Dar' ce folosu, déca elu se consuma ori se esporta numai in starea lui bruta. In deobste noi feru prelucratu consumámu numai din strainatate. In anulu 1868 s'a produsu in Ungari'a 1,797,300 feru turnatu. Noi nu avem trebuintia de totu acestu feru, prin urmare o mare parte se esportéza. Avemu inse trebuintie de cutite, cóse, securi si alte instrumente de feru. Cu tóte inse ca ferulu se produce in tiéra, noi aceste instrumente le cumperámu din strainatate. Astfelu totu la anulu 1868 s'a importatu in feru prelucratu si otielu vr'o 200,000 centenare vamale. Ce s'a intemplat dar? Strainii au cumperatu ferulu nostru, l'au prelucratu si iérasu ni l'au tramisu totu noue. Pentru acea ferulu trebuiece sa fia atátu de scumpu: platimu transportulu incolu, incóce; platimu procentele capitalulu, cu care lucréza ei si in sfersitu mai platimu si lucrulu loru. Se intielege, ca astfelu noi platimu mai multu pentru cele 200,000 cent. decátu ce amu primitu pentru unu milionu centenare din ferulu nostru.

De asemenea, ba inca mai reu stámu cu pelea. Abiá mai este o tiéra, care sa produca atáte vite cá si Ungari'a. Astfelu producemu si multa pele. Dar' pelea bruta se espórta si ni se tramite prelucrata, pentru a o plati insutitu. Putien'a fabricatiune de pele, care erá in Ungari'a, a cadiutu de cându transportulu a devenitu pe cáile ferate mai eftinu. In Ardélu ea s'a mai sustienutu, deórece pelea bruta si lucrulu e mai eftinu, iéra transportulu e mai mare pentru marfa straina. Ce mai este inse, nu e decátu reproducere primitiva; in mare parte consumámu pele vienesa, englezésca, frantiozésca, ba chiaru si rusésca.

In sfersitu sticla nostra abiá mai póte fi pusa între fabricatele de o anumita importantia. Se intielege aici strainii nu ducu materi'a bruta dela noi, dar' ne tramitu negociu mai bunu si mai eftinu, incátu fabricantii nostri suntu siliti a incetá sa mai lucreze.

Déca vomu urmá integulu siru a ramuriloru de industria, vomu gasi

ca tóte stau chiaru si mai reu decátu aceste. Amu atinsu inse numai pre aceste, care suntu cele mai importante pentru Ungari'a si care, pre noi romani, ne privescu de a dreptulu. Déca s'aru poté desvoltá la noi industria in aceste trei ramuri, atunci tocmai noi, populatiunea munténa, aru trebui sa ne intarimu economicese. Noi suntu mai apropiati de isvórele materiei brute. Motii facu securi si alte instrumente si nu lipsesce decátu ocrotirea lucrárei loru. In Ardélu suntu tabacari, nu trebuiece decátu sa fia ocrotiti pentru a poté produce cu vreme negociu mai bunu. Tabacari'a inse in Ungari'a erá odata tocmai o industria specificu magiara: ce a mai remasu din ea?

Déca ne vomu dá acum séma despre urmárele economice ale acestei inriuriri straine, ne vomu incredintiá ca astfelu nu póte merge mai departe. Noi avem o multime de trebuintie, care nu potu fi multiamite decátu prin producte straine. Prin acést'a ne-amu facutu tributari ai celor-lalte state: de aici urmeza ruin'a financiara a Ungariei. Tierile vecine traiescu pe pielea nostra. Noi muncimu greu si le platimu din castigu munc'a loru usióra. Din Ungari'a iesu pe fia-care anu mai multe sute de milióne, si déca guvernulu ne arata ca cresce venitululu totalu alu tieriei, avem sa-i spunemu, ca ast'a nu dovedesce nimic'a. Elu cresce prin dári indirecte, puse pe negociatoria. Scade capitalulu na-

Cum vomu scapá inse de acestu reu? Sa nu ne vie nimenea cu principiele liberulu schimbu. Interesulu nostru e a ocroti productiunea indigena, pentrucá astfelu cu vremea sa ajungemu a ne putea multiamit tóte trebuintiele cu producte indigene. Trebe sa punemu dar' pe fabricatele straine o vama atátu de mare, cá in urm'a acestei vámi strainii sa trebuiésca a cere pentru negociulu loru unu pretiu mai mare decátu fabricantii indigeni.

Dar' sa nu mergemu prea departe in aplicarea acestui principiu, si anume tocmai interesulu magiariiloru este a statornici cu ingrigire marginile, între care elu póte fi aplicatu, fára a le aduce stricaciuni.

Marginile, pe cari credu ca aru trebui sa le punemu, s'aru putea precisá in: industria nationala. Nu are sa fia ocrotita alta industria decátu aceea, care s'aru putea desvoltá din germenii industriali, care suntu in tiéra. Si aici e marea deosebire între principiulu adoptatu de cátra guvernulu magiaru si acel'a, care aru trebui sa fia sustienutu.

Pentru a face cu putintia desvoltarea industrialu, suntu neapérate dóue conditiuni de capetenia: capitalu intelectualu si capitalu banescu, adeca lucratori si bani pusi la dispusetiunea industriei.

Un'a din cauzele, pentru care industria nu se póte desvoltá in Ungari'a, e lips'a de capitale disponibile. Cei mai multi fabricanti lucréza cu capitale straine: deci voru trebui sa venda negociulu mai scumpu si totusi sa castige mai putienu, deóre-ce din pretiulu fabricatelor au sa platésca si cametele capitaleloru inactivate. Numai in fórt restrinse margini putemu dar' admite inactivarea capitaleloru straine, deóre-ce ele urca pretiulu si in sfersitu totu noi muncimu

si strainii capitalisti se bucura de castigu. Deocamdata ocrotirea fabricatiunilor, care nu se potu sustiené din capitale indigene, celu putienu nu ne folosesce decâtu indirectu.

Mai multa ingrigire trebue sa avemu pentru capitalulu intelectualu. Căta vreme nu suntu lucratori, fabricele nu suntu cu putintia.

Sa aducemu lucratori din strainatate? Ast'a e! — In ast'a s'a facutu până acum gresiel'a cea mare. Voiescu magiarii a intielege acum, cându ei suntu la putere, ca ruin'a elementulu magiaru din Ungari'a suntu asiá numitele elemente civilisatóre si in specialu nemtii si jidanii. Aceste elemente, purtate de interese materiale, s'au viritu in populatiunea magiara si au slabitu-o atâtu economicese câtu si moralicesce. De aceea sa nu se bucure magiarii, ca aceste elemente suntu dispuse a se magiarisá, tocmai magiarisandu-se ele scadu si mai tare trainicia magiarilor. Interesulu magiarilor este nu a asimilá, ci a sterpi aceste elemente, iéra pre viitoriu a pune stavile navalirei lor in Ungari'a. De altmintrelea in curendu ne vomu tredi ca: A magyar idegenön önmagának — nu numai — „önházajában.“

Ocrotire dar' numai pentru industria, care celu putienu in cursu de diece ani va puté sa se sustiena din capitale indigene si prin lucratori formati din indigeni. Pentru restulu ramureloru de industria interesulu nostru cere a pune numai vámi financiare, ori in multe casuri chiaru a nici nu vamuí. Dealtmintrelea aducemu capitale straine si lucratori straini in tíera, si mai bine platimu cu bani decâtu cu viétia.

Si inca un'a inainte de tóte: impositive pentru strainii, care vinu sa faca comerciu in Ungari'a ori voiescu a se asediá aici, mesuri aspre, care le amarescu viétia si le ia gustulu de a mai veni sa ne fericésca.

Nu voru isbuti magiarii astfelu? esistentia; atunci ei insisi au renunsiat la viétia, alegendu o mórte incéta, cea mai rusinósa mórte.

Astfelu pre noi români, cestiunea ne privesce indirectu: dupa ce voru fi ruinati magiarii, vine rendulu la noi. Ori câtu de esiti din fire aru fi magiarii, suntu momente grele, in care trebue sa-i privimu cá pe nisce copii resfatiati si sa recunóscemu, ca déca binele lor e reulu nostru, totu reulu lor e si alu nostru. Suntu rei la fire căta vreme le merge bine, totusi e reu si pentru noi, cându le aru merge lor reu. Ei nu voru s'o intieléga acést'a, nu suntu capabili a o intielege; ei slabescu pe celu mai firescu aliatu alu lor, nesocotindu, ca potu sa vina vreme, in care sa se mustre de a fi facutu astfelu: ei, bine! noi suntemu mai intiepti, totu-deún'a ne-amu aretatu mai intiepti, si acum sa ne aretámu. Dá, sa fimu sinceri si sa marturisimu, ca astadi interesele nóstre suntu comune cu ale magiarilor. Dar' momentulu e gravu! Déca magiarii inca totu nu mai intielegu legatuintiele nóstre fresci, atunci nici noi, care le intielegemu, nu mai voimu, nu mai putemu a le intielege. Déca ei si asta-data ne voru sacrificá pe noi, si noi vomu trebui sa-i sacrificámu pre ei.

Si sa scie magiarii, ca dá, multu aterna si dela a nóstra bunavointia.

Maghiarii ne-au sacrificatu la anul 1848 si ne-au sacrificatu la 1867. Pentru ce? Pentru nisce interese reu intielese. La anul 1867 s'au aliatu cu germanii, pentruca sa nu fia siliti a se aliá cu noi. Si acestu pecatu s'a resbunatu insusi. Astadi magiarii simtu, care a fostu pretiulu aliantiei si sciu pentru ce anume germanii s'au aretatu prieteni ai magiarilor. Pentruca magiarii, in nesocotintia lor, erau gat'a a le pune la dispositiune bogatiile si vitalitatea tieiei. „Ungarn ist und bleibt unser nächste und beste Abnehmer“, dice un membru alu parlamentulu din Vien'a. Indata ce Ungari'a nu va mai voi inse a fi acestu „Abnehmer“, prietesiugulu incéta. O alternativa li se pune magiarilor: ori sa urmeze mai departe a dá tíer'a la dispositiunea germanilor, pentruca astfelu germanii sa le dee supremati'a in tíera, — ori sa rupa prietesiugulu cu acei esplotatori si apoi — dá! si apoi?

Nu voru alege magiarii cea dintâiu. Tisza dice in cuventulu rostitu in cestiunea sasiloru: „Unu poporu care se teme ca va fi sterpitu, déca va fi pusu egal cu celelalte, unu asemenea poporu de multu nu mai are vitalitate.“ Acestu principiu suna a pocnetu, dar' e falsu. Insusi Tisza, cá ministru, nu-lu respectéza si nici nu 'lu póte respectá. Popórele 'si punu guverne tocmai pentru a fi ocrotite, si dlu Tisza, cá ministru magiaru pe magiarii ii ocrotese. Si negresitu elu nici in statornicirile vamale nu va fi condusu decâtu de interesele magiarilor. Déca elu va pune mai multa greutate pre suprematie decâtu pre ruina, cu pretiulu cárei'a o castiga, elu va remané pe lángea cele de pâna aici. Va fi potutu inse sa se incredintieze, ca intre conditiunile de pâna acum supremati'a e de o valóre forte indoielnică, dá, e prea scumpu platita. Acést'a suprematia sustienuta totu astufeliu, aru trebui neaperatu sa fia ruin'a magiarilor.

Magiarii dorescu si credu ca voru putea avea suprematia intre alte conditiuni, anume: ca voru rumpe legatuintia cu germanii si apoi voru urmá cá si pâna acum. Dar' ast'a nu e cu putintia. — E de prisosu a mai aretá pentru ce nu.

Déca magiarii erau intiepti, atunci ei dela 1867 pâna acum menagiau pe români*, pentru cá astadi sa aiba un aliatu sinceru; déca magiarii erau intiepti, atunci ei ne dau voltárei, pentru cá astadi sa putemu fi mai puternici decâtu ce suntemu.

In locu inse de acést'a, ei ne-au amaritu dilele, ne-au inadusitu desvoltarea si au silitu pe o parte din flórea natiunei a parasí tíer'a. Au pusura in loculu iubirei firesci; atátu de multu ne-au invinovatitu de vrajmásie, incátu adi nici noi insi-ne nu ne mai credemu capabili a le fi prieteni.

Sa vedemu ce voru face asta data.

Noi sa ne dámu séma despre positiunea, ce ocupámu in Ungari'a, si despre interesele nóstre; sa ne cumpenimu datoriele si inainte de tóte sa nu uitámu, ca nu suntemu nici slavi, nici germani, ci o populatiune romána, care impreuna cu magiarii facemu maioritate atátu in numeru, câtu si pe intinderea tieiei. Suntemu singurulu elementu, care póte dá magiarilor maioritate. Ne este rezervatu unu rol in Ungari'a, unu rolu hotaritoriu. Si nu amu fi vrednici de acestu rol, déca nu ne-amu sfiá a respinge pe ori-care altulu.

Vremile vinu; vremile se duc; vremile se schimba: sa fimu rabdatori, cáci, déca in Ungari'a o desvoltare romanésca nu e cu putintia, ea este afara de Ungari'a. Si florile, care se desfasiura peste Carpati, voru rodí sementia, iéra venturile fratine voru aruncá sementia inroditóre preste Buceciu. Noi ne vomu desvoltá, pentruca este in noi o parte, care se póte desvoltá. Alessandri nu e moldóvenu, ci románu; din a tuturoru sufletu este elu o bucata.

Iér' acum ce sa facemu? — Nu credu ca este de cuviintia a vorbi despre ast'a.

* E adevératu. Dara si români au gresitu, ca dela 1865 incóce pâna in dia de astadi in cea mai mare parte nu si-au trasu séma sa urmeze politic'a adoptata de deputatii romani din Clusiu. Ba ardeleni in mare parte au mersu asiá departe de s'au eschisu pre sine insii dela aperiarea natiunalitáti lor. Red.

Revist'a politica.

Ministrulu de esterne, comitele Andrásy, petrece la Terebes in Ungari'a. Se vede dara ca politic'a esterna se afla pre vre-o câte-va dile, in repausu. Intr'aceea ministri ungiera caletorescu la Vien'a si voru remané acolo vre-o patru-spra-diece dile. Caus'a caletoriei este intielegerea cu cealalta parte asup'a cestiuniloru de diferentie intre amendóue jumétatile imperiului.

Oficiósele ne vestescu cu multa bucuria ca pericolulu resbelulu intre Serbi'a si Turci'a este delaturatu, pentruca ministrulu serbescu de esterne a dechiaratu agentulu diplomaticu austro-ungurescu din Belgradu, ca Serbi'a nu are nici o intentiune de a atacá pre Turci'a si ca pregatirile de fatia nu suntu altu ce-va, decâtu completarea inarmárei neglesa pâna acum cu totulu. Unu respunsu asiá de diplomaticu, incátu nu mai incape alta indoiéla, decâtu ca déca nu va fi resbelu nu se va face bataia. Dar' pentru aceea in arsenalulu dela Kraguievatui se lucra din tóte puterile, diu'a si nóptea, provisiunile de munitiunise revidéza mereu si se completéza, 200 tunuri de câmpu si 20 de tunuri de munte stau la dispositiune, cai se cumpera in ruptulu capului, militi'a nationala de clas'a prima se inarméza cu pusi Peabody. Cu imprumutulu merge mai greu; dara „Nemz. Hirl.“ din Budapest'a se crede a fi forte bine informata si sustiene, ca guvernulu serbescu este in deplina chiaritate si in privintia acést'a. Guvernulu serbescu este resolutu, déca nu póte contrage unu imprumutu in afara, a face unu imprumutu fortiatu in tíera. Planulu dice foi'a citate este dejá paragrafatu si are numai sa se publice si sa se puna in lucrare.

Scirile din urma afirma ca Serbi'a a contrasu unu imprumutu in Oland'a.

Mai departe se scrie ca a contractatu o liferatiune nóua de 80,000 pusi si alte liferatiuni de tunuri. Curiósa este mai departe scrierea, ca guvernulu serbescu a vocatu pre cale telegrafica pre liferanti sa espedeze armele prin Russi'a si Romani'a in Serbi'a.

De vre-o câteva dile cetimu o multime de telegrame dela Ragusa, in cari se espune, ca Baronulu Rodich si lui Mouktar Pasi'a li-a succesu sistarea ostilitátiloru, carea se póte considerá de pasulu primu spre pacificatiune. Acum vine „Deutsche Zeitung“ si „Tagblatt“ din Vien'a si aduc scirea, ca s'au intreruptu negociatirile de pacificatiune.

Din Per'a se scrie la „P. Ll.“ ca Pórt'a a publicatu unu emisu alu ei indreptatu cátra patriarchulu grecescu si armenescu si cátra rabinulu celu mare alu israelitiloru sa dispuna din Constantinopole a se face rugaciuni in tóte bisericile si sinagogele din imperiu pentruca sa incteze odata cris'a financiara. „Pest. Ll.“ observéza la emisulu acést'a: se vede ca puterea profetulu Mahomed nu ajunge sa seversiesca oper'a ereulica (a imbunatatirei financeloru turcesci) si de aceea cere Pórt'a intrevenirea spirituale a necredinciosiloru.

De unu tempu incóce cerculéza scirea nedemintita pâna acum, ca imperatul Russiei Alessandru II voiesce a se retrage, a-si cautá sanatatea pre insul'a Malt'a, si a incredintiá regenti'a fiului seu Alessandru Cesarevici, urmatoriulu pre tronu.

Diet'a Ungariei.

II.

(In siedinti'a dela 24 Mart. 1876).

„Urméza desbaterea speciala. Se da cetire titlulu care suna: „Despre fundulu regescu, apoi despre regularea universitáti sasesci, si despre averea universitáti, si a celoru siepte judi.“

Parteniu Cosm'a: „Onorata Casa! „Intr'adeveru a fostu forte greu lucru a me poté retiené, ca laudele cele de atâtea ori repetite prin deputatii sasi in decursulu desbaterei generali despre marea libertate si egalitate de drepturi ce a esistatu in trecutu pe pamentulu sasescu sa nu le ilustrezu si eu, dar n'amu facutu-o acést'a, si n'amu facutu-o mai vertosu pentru modulu, in care au combatutu domni deputatii sasi acestu proiectu de lege.

O marturisescu, ca eu nu consideru modalitatea lor de cea mai corespundietória, pentruca ei asiá s'au prezentatu inaintea legislatiunei, cá si unii cari se svercolescu in ultim'a lupta pentru mórte séu viétia; dar in fine acést'a e tréb'a lor, iér eu nu sum omulu care se tragu la indoiéla celui ce patimesce dreptulu de a se vaierá, si care, déca nu potu ajutorá patimitoriulu, si insumi sa-lu apesu.

Din acestu punctu de vedere, findu ca a li ajutorá nu mi-a statu in putere, amu preferitu a tacé.

Acum'a inse la desbaterea speciala nu me potu retiené, cá pe scurtu, in intielesulu dreptáti si egalitáti de dreptu, sa nu propunu nescari amendeminte, si in specie un'a chiaru aci la titlu, care póte ca dóra nici nu o faceamu, de cum-va nu audiámu din gur'a dlui referinte definitiunea terminulu de universitate „sasésca“ si insemnatatea acelu organu.

De cum-va titlulu va remané asiá, precum este compusu, dupa pricepe-me nu va corespunde situatiunei create prin acést'a lege si adevérulu, dar nu va corespunde nici indreptátierei din trecutu, si nici egalitátierei de dreptu pentru viitoriu.

In titlulu proiectulu de lege se dice, cumca universitatea „sasésca“ se reguléza.

Diferenti'a intre acestu titlu si celu de pâna aci este numai aceea, ca pâna aci se numiá „universitatea nationala sasésca“ iéra acum'a se scóte din titlu cuventulu „natiunalu“ (nemzeti) si remáne „universitatea sasésca“, cându de alta parte in intielesulu legi presinte nu mai esiste teritoriu care sa se numésca „sasésca“, si de jure n'a esistatu nici pâna aci, pentruca teritoriulu respectivu s'au numitu „fundulu regescu“ din vechime si totu acést'a nume se pastréza si pre viitoriu.

Deci dupa parerea mea corporatiunea, care intr'o privintia óre-care este chiamata se represinte teritoriulu asiá numitu „fundulu regescu“, nu se póte botezá pre numele unei natiunalitáti vietuitórie pe acelu teritoriu, ci trebue se capete numele teritoriulu, cá o firma neutrala sub care fára vatemare incapu tóte natiunalitáti conlocuítorie pe acelu teritoriu.

De cum-va titlulu remáne precum e proiectatu, atunci acelu locuitoriu alu fundulu regiu, care va fi membrulu acestei corporatiuni cá atare trebue sa devina membrulu natiunei sasesci, fia románu, fia magiaru séu germánu.

Acést'a dupa parerea mea aru fi o anomalie, si aru fio nedreptate fatia de celelalte natiunalitáti conlocuítorie, si estu modu nu se esecuta chiaru legea la carea de atâtea ori s'au provocatu din bancele dedincolo, care lege dispune modulu regulárei fundulu regescu.

Pentruca acolo se dispune lamuritu, cá regularea sa se efeitúesca astfelu, ca egalitatea de dreptu a cetátienulu membru ori-cárei natiunalitáti sa fia deplinu respectata; apoi sa-mi permiteti, dar eu nu-mi potu imaginá, cum sa se póta considerá magiarulu séu romanulu, care va fi deputatu alu fundulu regiu, de sasú, cându elu nu e sasú!

Dar mai departe nici nu aru e u a d r á titlulu acest'a cu cuprinsulu legei, pentruca, de-si se sustiene calea legei in privint'a dreptului de proprietate a averei, totusi § 6 si pâna atunci tóte acelea obiecte, asupr'a câror'a va fi chiamata universitatea a dispune, le dechiara de proprietatea tuturoru locuitoriloru fundului regiu.

Eu deci nu aflu de lipsa a mai vorbi multe despre acestu obiectu, ci basatu pe dreptatea ce contine propunerea mea, in poterea art. 43 din 1868 § 10 si in intielesulu corectitatiei legei, ve rogu, cá se stergeti din titlu cuventulu „sasésca“ si sa-lu inlocuiti cu „fundului regescu“, si asiá in locu de „universitatea sasésca“ va fi „universitatea fundului regescu.“

De cum-va luamu intielesulu ungurescu alu terminulu latinu „universitas“ apoi trebuie se recunoscemu, cumca acel'a care in acestu intielesu mai intâiu l'a tradusu in „egyetem“ l'a tradusu fôrte reu, pentruca cuventulu „egyetem“ in limb'a magiara n'are altu intielesu, decâtu institutulu supremu de invetiamentu, iér „universitas“ in acelu intielesu, care lu are aci, s'a tradusu si folositu in limb'a magiara in „közönség.“

Comunitatea tuturoru municipieloru in Ungari'a, pâna cându erá limb'a latina diplomatica, se numea „universitas“, iér de cându s'a inlocuitu cu cea magiara „universitas“ s'a inlocuitu cu „közönség“, sub acestu nume a corespunsu guvernulu in trecut si corespunde si adi cu universitatea municipieloru, si asiá s'au subscrisu si se subscriu municipiele pâna in diu'a de astadi.

Decumv'a dara in limb'a magiara in locu de „egyetem“ vomu pune terminulu corectu „közönség“, — atunci aru trebuí sa numimu universitatea fundului regiu, adeca totalitatea locuitoriloru acelu teritoriu de „szász közönség“, cea ce aru fi o absurditate, pentru ca cum sa se póta numi totalitatea locuitoriloru de pre fundulu regiu „szász közönség“ (cuventulu, közönség dóra mai corectu aru fi pre românesc „comunitate“) cându majoritatea nici nu consta din sasi? dar' nici chiaru cându sasi aru fi in majoritate, numirea „szász közönség“ n'aru fi corecta pentru toti, pentru ca acolo suntu si alte natiunalitati.

Dreptu acea predându-mi propunerea me rogu sa o primiti.“

Notariulu **Gullner Gyula** citece. „Amendementu la titlulu proiectulu de lege despre fundulu regiu.“

In sirulu primu alu titlulu cuventulu acest'a „sasésca“ sa se inlocuiesca cu cuvintele acestea „fundului regescu.“

Kemény Gábor: On. Camera! Abiá este ceva mai greu de cátu a compune bine nume. Acolo, unde suntu dejá nume, cari au intielesu curatu este mai bine a le folosi asiá, precum le-a staveritu viét'a practica, (redicându o cóla de chártia scrisa.) Despre acea ce amu in mâna se dice ca e unu „arcu de papiru“ (iv papiros) de-si acea nici nu este „arcu“ nici nu este „papiru“, — dar' pentru ca o numimu asiá, nimicu nui strica pentru ca fia cine scie ce se intielege sub acelu nume.

Este dreptu cumca numirea vechia a fostu „universitate sasésca“ cum 'i veniá omului mai usioru. Espressiunea „universitatea sasésca“ — dar' nu „nationala“ corespunde mai bine stárei actuali, pentru ca aréta (jelzi) ce voiesce se intieléga acésta lege prin trena, — pâna cându numirea de „universitatea fundului regiu“ este unu ce in totulu nou, ce n'are nici o basa istorica, o numire fabricatiune nóua cu care eu nu m'asiu pré poté impacá, pentru ca aru nasce o astfelu de antipathia carea nici decâtu n'asiu voi se provocu.

Eu rogu pre on. casa sa binevoiesca a primu numirea vechia asiá

precum este aci in proiectu si se remâna in titlu „universitatea sasésca.“ (Aprobare.)

Horváth Gyula: On. Camera! Dupa cele dise de antevorbitoriulu deputatu b. Kemény Gábor 'mi remâne pré putienu de vorbitu, — numai la cele dise de d. deputatu Parteniu Cosm'a 'mi iéu voia a reflectá urmatórele:

D-sea adeca potesce, cumca titlulu proiectulu de lege sa se modifice simplu asiá „regularea fundului regiu.“

Celu ce cunósce istori'a, acel'a trebuie sa scia, cumca „regularea fundului regiu“ si „regularea universitatii sasési“ suntu dóue lucruri diferite, cáci „fundulu regescu“ insemnéza averea, insasi posesiunea teritoriala, iéra „universitatea sasésca“ a fostu autoritatea ce a manipulat, a fostu indreptatita a manipulá acésta avere.

Decumv'a titlulu aru tractá despre regularea „fundului regiu“, atunci n'aru involve numirea acelei autoritatii, carea se cuprinde in legile in constitutiunile vechi transilvane.

Aici de aceea este vorba cá sa se reguleze „universitatea.“ Universitatea se póte regulá intr'unu chipu, se póte intr'altu chipu, dar' de óre ce alta universitate nu se póte regulá, decâtu acésta sasésca, carea sub acestu nume a fostu cunoscuta si pâna aci; asiá-dara fiindu vorba de regularea acestei universitatii, acea nu se póte stramutá.

Parteniu Cosm'a: On. Casa! Domnulu deputatu antevorbitoriu mi-a restalmacitu cuvintele, pentru ca eu nici unu cuventu n'amu graitu despre aceea ce a refutat d-ni'a sea.

Eu amu vorbitu de „regularea universitatii fundului regescu“ si nu de „regularea fundului regescu.“ (Aprobári.)

Könczey Károly: Eu in tóta privint'a mé alaturu propunerei condeputatulu Part. Cosm'a, pentru ca o aflu basata in istoria, si pentru ca numai asiá 'si voru cáscigá tóte natiunalitatile colocitóre pre fundulu regiu drepturil ce li competu. Din parte-mi voiú mai adauge cá nu numai in titlu ci si in §§, pre totu loculu sa se inlocuiesca terminulu „sasésca“ cu „fundului regiu“, pentru ca dupa dreptu despre „fundulu regiu“ numai universitatea fundului regiu póte dispune. Deci adangu propunerea cumca incepându dela titlu, mai cu séma in §§ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, si 19, in loculu espressiunei „szász“ pretutiadenea sa se puna „királyföldi“ pentru ca numai acésta espressiune póte multiamí pre toti locuitorii patriei, careespressiune totu odata invólve si principiulu de statu ungurescu.

Tisza Kálmán, ministru presiedinte: „Mi pare fôrte bine, cumca d'alu deputatu substernú unu amendementu generalu preste mai multi §§, cáci asiá potemu sperá dóra, cumca cu acésta ocaziune vomu trece preste acésta cestiune.

Cându amu prezentatu acestu proiectu de lege in camera, precum amu si enunciatu inainte, nu mi-a fostu acel'a scopulu, cá din codicele legiloru Ungariei se voiescu a sterge numele acelu sasi, cari acolo cu dreptu au dusu rolu in decursulu mai multoru seculi; ci mi-a fostu scopulu a desfiintá acele referintie cari suntu contrarie interesulu statulu intregu. Dar' incátu póte fi in contr'a interesulu statulu intregu acea, cá se numimu unu lucru asiá precum 'lu chiama, cá despre universitatea sasésca se dicem cumca este universitate sasésca, — si se nu ne tememu de numele ei pentru ca in fine cu totu dreptulu ni s'aru poté dice cumca si chiaru de numele ei ne tememu? — nu o pricepu.

Dreptu acea rogu pre acei'a, cari tienu cumca legea va fi buna asiá cum

s'a propusu, sa binevoiesca a o primu in form'a ce o are. (Aprobare.)

Presiedintele da cetire propuneriloru, apoi punendu la votu testulu originalu se primesce cu majoritate de voturi. (Dupa cum suntemu informati cam a trei'a parte a camerei a votatu contr'a proiectulu guvernului.)

(Va urmá)

In siedint'a casei reprezentantiloru dela 23 Martiu urméza la ordinea dilei continuarea desbateri generali asupr'a proiectulu de regulare a fundului regiu.

Primulu oratoru C. Fabritius saluta cu bucuria proiectulu de lege despre organizarea fundului reg., pre care l'a asteptatu de multu tempu cu dora. (Aprobare viua.) Mi pare reu, continua oratorulu, ca n'a succesu ministri-loru de interne de pâna acum, a dá si executá o lege despre organizatiunea constitutionale a fundului regiu, cáci in casulu acest'a nu numai ne aflámu in relatiuni regulate, ci nu aru siedé aici in cas'a acésta cá o partida politica separata nici acei ultraisti, nu audiamu ieri nici acele espuneri provocatóre, in urm'a câror'a ne putemu pune intrebarea in modu ecuitabilu, déca acesti domni suntu descendenti demni ai acelu predecesori, cari onorara tiér'a cu titlulu: „Viri prudentes accircumspecti.“ (Aplausu viu.)

Eu din parte-mi ve recercu sa nu interpretati producerea loru nerusinata in desavantagiulu poporulu sasescu. Nici nu me miru de acésta manevra de resbelu, cáci cunosc prin luptele mele de partida pre jocatorii acestei politice de va-banque, cari astadi nu cunosc altu remediulu prin care sa iese din infundatur'a acestei politice ratacite, decâtu séu sa-si cástige cu periclitarea evidentá a intereselu mandatoriloru loru si cu unu pretiu eftinu unu martiriulu sub parol'a: „Après nous le déluge“, séu sa provóce in casa unu scandalu, spre a se poté retrage sub pretestulu acest'a dela discussiunea ulterióra. (Aplausu.) Numai precautiunei serióse a presidentulu, moderatiunei ministrulu de interne cá barbatu de statu, pacientiei rari a casei intregi avemu de a multiamí, ca nu a potutu sa se intemple nici unulu din ambele casuri. (Aplausu.)

Acésta organizatiune constitutionale a fundului regiu erá de lipsa si pâna acum, cáci in casulu acest'a incetá de multu tóte luptele passionate de partida intre sasi, incetá si tóte acele cause, cari impleau cu ingrigiri continue animele locuitoriloru din fundulu regiu.

Din ingrigirile acestea cea mai de cápetenie este, ca opiniunea publica sedusa ce domnesce in cercurile unguresci a facutu problemateca averea universitatii si acelu VII judetie, care e factorulu principalu alu scólei pre fundulu regiu, si a datu prin acésta unoru malcotenti ansa la agitatiuni afunde si latite; deci recunosc cu bucurie, ca dlu ministru de interne pre bazea principiulu: Sánta e proprietatea! a evitatu in proiectulu de lege acésta stánca cu intielepciune si norocu si recunoscându dreptulu de proprietate alu universitatii si a VII judetie a delaturatu caus'a la tóte aceste ingrigiri, la tóte aceste agitatiuni, la tóte aceste suspitiunári. (Aplausu viu.)

S'a facutu locuitoriloru din fundulu regiu fôrte desu imputarea, ca densii au avutu pâna acum o positiune separata, privilegii separate. Dara trebuie sa recunoscemu, ca starea acésta erá inradecinata in legile vechi ale Transilvaniei. Atari privilegii erá de lipsa pentru fundulu regiu precátu tempu existá privilegii si pre pamentulu ungurescu si secuiescu din Transilvania. Cu privire la cele dóue din urma a incetu starea esceptionale cu

inaugurarea periodulu constitutionalu in sensulu legiloru. Déca striformarea necesara se face in fundulu regiu abiá in anulu IX dela restaurarea constitutionei, apoi la acest'a nu suntu de vina numai locuitorii fundului regiu, celu putienu nu numai ei singuri.

De altmintrea locuitorii fundului regiu nici nu pretindu prerogative. Opiniunea publica s'a pronunciatu dejá intr'acolo. Este datorint'a acelu cari se opinu acestu proiectu de lege in modu atátu de veementu, sa nu pretinda pre bazea programulu din Mediasiu, pre care densii mai ca au si juratu, mai multe drepturi decâtu ofere legea despre jurisdictiuni celorlalte comitate unguresci. Acésta o a recunoscutu si coleg'a nostru Kapp in discursulu seu de ieri. (Aplausu.) Pentru ce dara sa nu se primésca acestu proiectu de lege?

Locuitorii fundului regiu si cu deosebire sasi nu suntu amicii agitatiuniloru, ei suntu cetatieni de statulinistiti, laboriosi si iubescu stari regulate si cultur'a. Ei avendu administratiune buna, justitia buna si voru poté implini si pre viitoria, cá si pâna acum, cu acuratetia datorintiele loru de cetatieni ai statulu si voru satisfacé destinatiunei loru de viétia.

Si de si teritoriulu politicu, dupa cum a relevatu de atáte ori coleg'a meu Baussner, incóta de a mai esistá cá atare, totusi poporulu sasescu se va conservá si va trái bucurându-se si aperatu fiindu de tóte acele drepturi ce le au si celelalte popóre din Ungari'a. Va trái pre bas'a egalei indreptatiri, nu isolatu si espusu la frecári continue cá pâna acum, ci mai multu in pace si fratiutate, ce si trebuie sa fia si va si fi intre cetatienii unui si acelu statulu, cá sa póta prosperá patri'a comuna. Voru perí pre fundulu regiu in urm'a acestei legi numai unii malcotenti, dara multiamita lui Ddiu! eu sperezu cu siguritá, ca poporulu se va bucurá de o stare in floritóre. (Aplausu viu.)

Din tóte aceste motive si aderrându la acsiom'a juridica, vechia si intielépta: *Salus reipublicae suprema lex esto!* acceptezu proiectulu de lege. (Aplausu viu si prelungitu.)

C. Gebbel scie prea bine, ca sórtea minoritatii totudéun'a e trista, ea are fatia de majoritate o chiamare fôrte dificila, dara cu tóte aceste trebuie sa asculte de vocea consciintiei si se va nesú a espune parerile sele in modu obiectiv. Oratorulu citéza articululu de lege XLIII: 1868 si dice, ca ministrulu n'a corespunsu disputetiuniloru nice in respectu formalu nice materialu. Densulu n'a ascultat pre respectivii — si adeca pre confluculu universitatii — si nu s'a incercatu sa reguleze relatiunile loru pre bazea dreptatiei si ecuitabilitatiei. In fine acceptéza proiectulu de resolutiune prezentatu de Kapp si termina cu cuvintele: Ori ce va fi de aici, tiene cu poporulu teu, acésta e loculu teu innascutu.“

Baronu G. Kemény: Cine asculta espunerile sasiloru ce se opinu proiectulu, vede numai decâtu anacronismulu punctulu de vedere pre care ni l'amu poté esplicá, cându ne amu aflá nu aici in Pest'a, ci buna óra in Mediasiu inainte cu 200 ani; dara astadi e producerea acésta neesplificabila.

Stimatii amici sasi din stánga extrema (risu, protestu in stánga extrema) pardonu! din drépt'a extrema, afirma, ca populatiunea fundului regiu forméza inca si astadi o natiune politica deosebita, dara densii se afla in privint'a acésta intr'o eróre mare.

In seculii de mai nainte, dejá sub regi, existá intr'adeveru in Transilvania, trei natiuni politice, investite cu privilegii proprii, cari se despartiau cu totulu de olalta prin organizatiunea interna. Aceste trei natiuni, magiarii, secuui si sasi, locuiau in trei cantóne proprie si decideau in

afacerile comune pre bas'a unui pactum conventum, asiá incátu fára consensulu tuturor nu se potea aduce vre-o resolutiune.

Dar' acést'a separatiune a natiuniloru si-a perdutu propri'a sea insemnatate dejá cându Transilvani'a se reintórse la corón'a s-tului Stefanu. Dejá in articulu IX: 1791 alu dietei tranne s'a sistatu dreptulu votului comunu ce-lu avéu cele trei natiuni. Decisivu fu articulu de lege VII: 1848, prin care s'a pronunsiat uniunea cu Transilvani'a. Diet'a din 1848 dela Clusiu a acceptatu ide'a uniunei cu entusiasmu; deputatulu sasu E. Roth dechiará, ca primesce uniunea si dintre cei 22 deputati sasi au subscrisu 17 memorandumu, in care sasi si-au desfasiuratu dorintiele loru la executarea uniunei.

In diet'a respectiva fu indrumata deputatiunea regnicolara sa lucre la unu proiectu basatu pre dreptu si ecuitabilitate. In acea resolutiune se mai afla trei cuvinte, pre cari Baussnern citandu resolutiunea le a trecut cu vederea. Aceste cuvinte suna „si o politica sobria,“ va sa dica sa se tiena in vedere interesulu statului.

Dupa aceea a incetatu viét'a politica, celu putienu in pártile ungresci ale Transilvaniei. Prin art. 43: 1868 s'a apromisu regularea fundulu r. Sasi provocându-se la acestu articulu sa nu uite, ca introducerea la acestu articulu este articulu dietei din Clusiu, prin care se renuntie la tóte drepturile separatistice de pána acum.

Trecendu la scopulu proiectului de lege in desbatere oratorulu observa, ca dorint'a, de a se organizá fundulu r. cá unu municipiu de genu mai inaltu, colidéza cu principiile parlamentare.

Se plángu contrarii proiectului ca acést'a intentiúnéza nimicirea poporului sasescu, dar' nici vorba despre acést'a, cáci poporulu sasescu e cu multu mai laboriosu, mai traicnicu decâtu sa póta fi slabitu prin detragearea unui privilegiu teritorialu.

Oratorulu se mira, ca togm'a sasi suntu acei'a, cari adi se provóca cu atát'a emfasa la vechile loru drepturi, de cari au resignatu de repetite ori. Dejá in anii 50 resignara densii de aceste drepturi separate dorindu sa se formeze o provincia sasésca deosebita, care sa fia egala cu celelalte párti din monarchia. In diet'a din 1863 s'au dechiaratu drepturile separate de „fára pretiu.“ Togm'a diet'a acea a tramisu deputati in senatulu imperialu austriacu si a elaboratu si unu planu de impartire teritoriale fára de a se gandí la fundulu r.

In Transilvani'a nu suntu natiuni politice, formatiunile din evulu mediu au sa inceteze, nu se póte dá fia-cárui unu „extrawurst.“ Oratorulu speréza ca tiér'a sasiloru va inflori si dupa sistarea privilegiiloru.

E. Trauschenfels apearandu proiectulu de resolutiune alu lui Kapp combate pre antevorbitorulu, care aderéza, dice oratorulu, la Verwirkungs-Theorie. Cuprinsulu scurtu alu lungulu seu discursu e sustinerea fundulu r. in integritatea sea politica de pána acum.

Ig. Helfy desfasiura parerile sale pentru acceptarea proiectului intr'unu tonu ironica polemizandu cu Baussnern.

Domnii deputati (sasi), — dice Helfy — ni vorbescu continuu de „o misiune culturale“, marturisescu, ca intre densii dantu barbati invetiati si stimabili, sara nu intielegu in ce constá misiunea culturale a sasiloru cá natiune. Au ei o literatura sasésca? o arta sasésca? séu intielegu cum-va meritele castigat pentru reformatiunea religiósá? Déca e asiá, ungerii inca au luptatu togm'a cu atátu zelu pentru reformatiune. Cum ve inchi-

puiti dvóstra o cultura fára literatura si arta — ba fára limba, (Haritate) pentru ca limb'a ce o vorbescu ei acasa e unu dialectu neintielesu.

Varietáti.

* * * Adunarea Scaunului este convocata pre Mercuri in 5 Aprile st. n. la 9 óre in. de médiadi. Obiectele de pertratare sunt: 1) raportulu deputatiloru confussului; 2) raportulu deputatiunei tramisa la in. ministeriu si la Majestatea Sea; 3) bugetulu scaunulu pro 1876; 4) aplicarea dotatiunei de statu; 5) petitiunea pentru modificarea articulu de lege XXI din 1875; 6) inmultirea salariului pentru notariulu din Cisnadiór'a; 7) raportulu comisiunei pentru esaminarea ratiociniiloru; 8) raportulu anualu alu comisiunei scólei de industria; 9) curentie.

Cu acést'a ocaziune publicámu si proiectulu bugetului pre anulu 1876.

Bugetulu

pe anulu 1876.

A. Recerintia.

1. Adausu la spesele de administratiune din anulu 1866—1871, pr. florini 25077.93 10. si ultim'a rata cu . . . . . 6000 fl.
2. Contingentu la fondulu de pensiune . . . . . 1200 „
3. Pentru scopuri rurali . . . . . 2000 „
4. Chiri'a pentru cas'a de carceri din 1861—1870 a dou'a rata cu . . . . . 2000 „
5. Contingentu la spesele de infiintiare a oficiului de supratimbrare restulu de . . . . . 500 „
6. Remuneratiune pentru conducerea agendelor casei . . . . . 800 „
7. Pentru spese neprevédute . . . . . 600 „

Recerintiele totale 131000 fl.

B. Acoperire.

Prin contingentulu:

- a) a cetátiei Sabiiului cu 6550 fl.
- b) a comunelor rurali cu $3^{121}/_{1000}$ % a datorintiei de contributiune ex 1874 si anume:

Nrulu postale	Numele comunei	Datorint'a de dare		Contingentu	
		fl.	cr.	fl.	cr.
1	Boiti'a	3080	57 1/2	96	16
2	Bungardu	9225	07	69	46
3	Vurperu	7896	71	246	46
4	Sadu	3834	19	119	68
5	Avrigu	10103	45 1/2	315	35
6	Galesiu	1494	38 1/2	46	65
7	Bradu	4333	14	135	25
8	Cristianu	9846	24	307	32
9	Siur'a mare	6448	91	201	29
10	Gur'a-riului	4720	56 1/2	147	35
11	Hamb'a	3650	58 1/2	113	95
12	Amnásiu	5064	45	158	08
13	Gusteritia	6311	95	197	02
14	Cisnadia	11967	87	373	55
15	Cacov'a	1764	28 1/2	55	07
16	Casioltiu	32	9 7/2	101	75
17	Siur'a mica	5672	37 1/2	177	05
18	Cisnadiór'a	2230	48	69	63
19	Mohu	2205	75 1/2	68	86
20	Turnisioru	9644	10	301	—
21	Nou	5376	48	167	82
22	Orlatu	4411	38 1/2	137	69
23	Poplac'a	4317	59	134	76
24	Porcesti	2680	83 1/2	83	68
25	Racovita	3015	64	94	13
26	Resinari	11936	66	372	56
27	Rusciori	2266	23 1/2	70	75
28	Rusiu	4678	12	146	02
29	Rosi'a	48	838 1/2	151	65
30	Sielimberu	5207	31	162	54
31	Sebestiulu superioru	1500	84	46	85
32	„ inferioru	1550	90	48	42
33	Sibiulu	2469	49 1/2	77	08
34	Sinn'a	5738	52	179	13
35	Slimnicu	11175	58 1/2	347	94
36	Sacadate	3932	52	122	75
37	Saliste	10325	43	322	28
38	Talmaciu	3489	39 1/2	108	91
39	Talmacelu	2154	49	67	26
40	Dai'a	3353	71	104	68
41	Tilisc'a	3670	99	114	59
42	Vale	2790	04	87	09
43	Vestemu	3219	46 1/2	100	49
	Laolalta	209846	84	6550	—

Sabiiu in 28 Decembre 1875.

Motivarea comitetului scaunulu.

Comitetulu propune, cá onorabil'a adunare scaunale se binevoiesca a decide:

1. Preliminariulu recomandatulu din partea magistratului snb Nr. 10264/1875 cu o recerintia de 13100 fl. v. a. pentru cas'a scaunale pro 1876 se apróba si positiunile:

1 cu	6000 fl.
4 „	2000 fl.
5 „	500 fl.
la olalta:	8500 fl.

se suscepu intre erogatiunile extraordinarie; positiunile sistemisate:

2 cu	1200 fl.
3 „	2000 fl.
5 „	800 fl.

dimpreuna cu spesele de sub pos. 7 pentru erogatiuni neprevédute cu . . . . . 600 fl.

laolalta . . . . . 4600 fl.

se punu intre spesele ordinare

2. Acoperirea recerintiei prin contingentulu cetátiei Sabiiu cu jumetate pr. 6550 fl. si prin contingentulu comunelor rurali cu celalaltu jumetate pr. 6550 fl. se apróba si solvirea cuoteloru decadiunde si calculate din partea magistratului pre bas'a dárei directe din anulu 1874 va urmá in 2 rate egalu la 1 Maiu si 1 Novembre 1876.

* * * Esamenu. In anulu acést'a s'a deschisu scóla nóstra greco-orientale in cetatea Sabiiului, in fruntea carei se afla demnulu de lauda invetiatoriu dlu Ioanu Cristianu. In dilele cele dintáiu a le lunei lui Martiu s'a tienutu primulu esamenu. Resultatulu esamenului a fostu fórtu multiamitoriu, pentru ca din respunsurile eleviloru a pututu vedé ori cine ca dlu invetiatoriu a sciutu desteptá cugetarea eleviloru. Ei cându respundeau scieau sa dea sama de ce si pentru ce respundem asiá. Din acestu micu inceputu suntemu indreptatiti la rezultate si mai mari in viitoriu si de aceea recomandámu concetatiuniloru scóla si pre dlu invetiatoriu.

* * * Tempulu e pre aici fórtu frumosu, pré frumosu pentru lun'a lui Martiu, pentruca avemu o caldura de 25° in fati'a sórelui. Vegetatiunea este fórtu inaintata.

Concursu.

Parochi'a gr. or. Certegia protopresbiteratulu Campeni, de clas'a a III aflându-se vacanta, se deschide si publica prin acést'a concursu, pána in 10 Aprile a. c. st. v.

Emolumentele suntu:

- I. Tacsele stolare.
  - a) dela botezuri . . . . . 15 fl.
  - b) dela cununii . . . . . 40 fl.
  - c) dela molitve pre posturi, si plat'a ss. pasci. . . . . 30 fl.
  - d) osfestaniile. . . . . 60 fl.
  - e) inmormentári . . . . . 160 fl.
- II. Dupa pamentulu bisericeci unu venitu anualu de . . . . . 100 fl.

Sum'a: 405 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia voru avé a-si adresá concursese loru, in sensulu statutului organicu pána la terminulu prefiptu la subscrisulu.

Campeni 11 Martie 1876.

In contielegere cu comitetulu parochialu.
Ioanu Patiti'a,
protopopu.

(2—3)

Ad Nr. 2.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de parochu in vacant'a parochia romana gr. or. de a III clasa Banabicu constatátore de presentu din 176 familii din cari 20 familii neorustici (tigani) cu 864 suflete, pre bas'a gratióséi or-

dinatiuni a maritului consistoriu archidiecesanu dto 15 Decembre a. tr. Nr. 2794 ex 1875 se escrie prin acést'a concursu pána la 11 Aprile 1876.

Venitele preotiesci impreunate cu acestu postu suntu urmatórele:

1. Casa parochiala cu dóne despartieminte si cocna in mijlocu, siura si grajdu, tóte de lemnu, acoperite cu paie.

2. Portiunea canonica de 35 jugere 393 □^o cum aréta fóia O. f. Nr. 16 si protocolulu de regulatiune din 1873.

3. O jumetate (8 cupe) ferdela de bucate dela fia-care casa séu fumu si de presentu dela 156 familii, cáci cele 20 familii nu dau bucate.

4. Un'a di de lucru cu palm'a, la sapa, secere séu cósá etc. dela 176 familii.

5. Stol'a usuata precum au avutu si fostulu parochu, ce de nou s'a defiptu in sinodulu parochialu din 24 Fauru 1876.

Din venitele de bucate si dilele de lucru cantorele actualu capeta a 1/4 parte, iér' din stola 1/3 parte; din bucate capeta crasniculu a 1/10 parte.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu poftiti a-si asterne concursesele, instruite conformu statutului organicu si dispusetiuniloru provisorie ale sinodului archidiecesanu pána la 11 Aprile a. c.

Clusiu, 26 Februaru 1876.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

V. Rosiescu,
prot. rom. gr. or.

(2—3)

Edictu.

Marin'a George Dutia din Rotbavu, de religiunea gr. or. care de 6 ani parasí cu necredintia pre legiuitulu ei barbatu Arsenie Vladescu, si nu se scie ubicatiunea ei, prin acést'a se citéza a se presentá la subsemnatulu foru matrimonialu in terminu de unu anu si o di dela datulu subsemnatu, cáci neinfatisindu-se se va pertractá actiunea barbatului si in absenti'a ei.

Brasiovu in 21 Febr. 1876.

Scaunulu protop. gr. or. alu tract. alu II alu Brasiovului.

Ioanu Petricu,
protopopu.

(3—3)

Edictu.

Zosimu Comanu din Nou, de religiunea gr. or. carele parasí pre legiuit'a sea sotia Mari'a Ioanu Savu totu de acolo, de 3 ani de dile, si nu se scia unde se afla, este citatu prin acést'a a se infatiosá la subsemnatulu foru matrimoniale, cáci de nu se va infatiosá in restempu de unu anu si o di dela datulu de facia se va pertractá actiunea sotiei sele si in absenti'a lui.

Brasiovu in 16 Ianuariu 1876.

Scaunulu protop. gr. or. alu tract. II alu Brasiovului.

Ioanu Petricu,
protopresbiteru.

(3—3)

Banc'a generala de asiguratiune reciproca „Transilvani'a“.

Neintrunindu-se la adunarea generala ord. a VII., conchiata pe 26 Martiu a. c. c. n. numerulu membriloru prescisu in § 23 alu statutelor, acesti'a suntu invitati a se infatiosá

Vineri in 7 Aprile a. c. n. la 4 óre dupa prandiu in sal'a Magistratului de aici spre tienerea susunumitei adunári.

Obiectele pertractári suntu cele dejá publicate si adunarea va fi conformu § 23 din statute fára respectu la numerulu membriloru presenti capace de a aduce concluse.

Sabiiu in 30 Martiu 1876.

Consiliulu administrativu.